

но породжують та розширюють діапазон функціонування безробіття, сприяють міграції та дестабілізації молоді на селі.

Інвесторам, які реалізують особливо значимі інвестиційні проекти, потрібно надавати податкові пільги, відповідно до діючого законодавства. Але потрібно забезпечити гарантії інвесторам, які реалізують інвестиційні проекти в рамках програми економічного та соціального розвитку підприємств аграрного сектора.

Література.

1. Коробков Д.В. Разработка стратегии изменения инвестиционной привлекательности предприятия / Д.В. Коробков // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Випуск 193: В 5 т.– Т. 3. – С.746 – 751.

2. Коюда О.П. Визначення інвестиційної привабливості підприємств / О.П. Коюда // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць Вип.175. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – С.154-162.

3. Федорова Ю.В. Дослідження довжини хвилі інвестиційного піднесення інтеграційної структури/ Федорова Ю.В. //Держава та регіони. Серія економіка та підприємництво. - Запоріжжя: Класичний приватний університет. – 2008. - №5. – С.186-190.

УДК 330.564.2:323.325

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА ДОХОДІВ СЕЛЯНСЬКИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Мармуль Л.О., д.е.н., професор

Херсонський державний аграрний університет

Ксьонжик І.В., докторант

Миколаївський державний аграрний університет

Проаналізовано негативні економічні та соціально – демографічні тенденції у сільській місцевості. Визначено основні види доходів селянських домогосподарств, розроблено їх структуру.

Analyzed the negative economic and social - demographic trends in rural areas. The main items of income of rural households developed their structure.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світової економіки, глобалізаційні процеси, які в ній відбуваються зі значною швидкістю, вимагають від кожної держави швидкої адаптації до політичних, соціально – економічних, технологічних змін і обґрунтованого передбачення майбутнього існування та стають найважливішими чинниками розвитку соціальних систем. Актуальність визначення перспектив вітчизняного АПК в цілому та сільської місцевості зокрема обумовлена зростанням попиту на продовольство, а також його здороженням у зв'язку з народонаселенням на фоні обмеженості посівних площ, водних та енергетичних ресурсів. Таким чином, кардинальні зміни в аграрному секторі України потребують неординарних та нетрадиційних підходів не тільки до розвитку сільських територій в цілому, а й значних зрушень у бік збільшення доходів селян, що стане одним із вагомих стимулів підвищення ефективності їх праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми регулювання процесу формування доходів селянських домогосподарств знайшли своє відо-

браження у наукових працях багатьох видатних вчених економістів, а саме: А.П. Гайдуцького, О.Ю. Єрмакова, В.П. Завгороднього, О.В. Лишиленко, П.М. Макаренка, В.Я. Месель-Веселяка, О.В. Олійника, П.Т. Саблука, В.Я. Трегобчука та ін.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд питань структурування доходів селянських домогосподарств і визначення їх складових.

Виклад основного матеріалу дослідження. За підсумками державного статистичного спостереження щодо окремих показників розвитку сільських, селищних і міських рад у сільських населених пунктах, що знаходяться в їхньому підпорядкуванні, станом на 1 січня 2011 р. зареєстровано понад 4,5 млн. домогосподарств (табл. 1). Ступінь їх фінансово – матеріальної забезпеченості та успішність функціонування знаходяться у прямопропорційній залежності від рівня доходів всіх членів.

Таблиця 1

**Особисті селянські господарства за регіонами
на 1 січня 2011 року**

	Кількість господарств, тис.	Загальна площа земельних ділянок, тис.га	У т.ч. для ведення особистого селянського господарства, тис.га	Чисельність худоби, тис. голів		
				великої рогатої худоби	у т.ч. корів	свиней
Україна	4540,4	6655,4	2873,9	2454,2	1727,3	3319,3
Автономна Республіка Крим	43,2	92,1	57,1	20,3	13,2	17,1
Вінницька	323,6	305,0	158,9	195,2	135,0	259,1
Волинська	160,6	323,8	203,4	115,9	88,8	213,6
Дніпропетровська	193,4	424,1	106,8	80,5	54,9	113,9
Донецька	115,4	255,1	79,0	36,3	25,3	48,7
Житомирська	202,2	231,6	114,6	123,2	95,7	131,8
Закарпатська	234,4	221,7	81,8	125,9	91,4	223,6
Запорізька	138,0	399,7	114,8	63,8	43,9	88,1
Івано-Франківська	267,7	262,3	156,9	164,3	109,6	101,9
Київська	261,5	211,0	114,0	47,5	38,9	137,6
Кіровоградська	138,2	304,1	95,7	71,5	45,5	124,9
Луганська	56,0	119,1	35,6	34,2	21,0	30,3
Львівська	302,4	342,1	185,6	211,5	141,9	151,8
Миколаївська	84,3	284,6	66,3	74,6	53,4	57,4
Одеська	188,0	364,0	123,1	96,6	63,4	158,7
Полтавська	226,3	305,3	160,2	96,3	67,0	145,1
Рівненська	190,9	297,9	137,9	122,8	93,1	249,8
Сумська	148,8	156,6	98,7	62,1	51,6	94,4
Тернопільська	198,2	260,4	157,4	149,1	98,5	219,7
Харківська	154,2	300,7	101,3	81,3	51,5	97,8
Херсонська	92,0	378,1	98,8	60,6	42,7	41,5
Хмельницька	231,9	226,1	119,7	176,8	121,6	202,8
Черкаська	231,9	197,9	113,8	67,9	46,1	194,9
Чернівецька	183,6	211,9	83,3	93,5	59,5	106,1
Чернігівська	173,6	180,1	109,2	82,5	73,8	108,7
м.Севастополь	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

* Розраховано за даними Державного комітету статистики

Доходи є однією з основних характеристик економічного становища населення, в тому числі і сільського. Прагнення до максимізації свого доходу диктує економічну логіку поведінки будь-якого ринкового суб'єкта. У свою чергу, доходи домашніх господарств можна охарактеризувати як всі види грошових і натуральних доходів, отриманих у вигляді винагороди за роботу за наймом, від особистого підсобного господарства, індивідуальної трудової діяльності, грошові надходження з фінансово-кредитної системи та інше [2].

Наявні доходи домашніх господарств представляють собою суму поточних доходів, яка може бути використана домашніми господарствами для фінансування кінцевого споживання товарів і послуг або заощаджень. Наявний дохід домашніх господарств визначається як первинні доходи, за вирахуванням податків та обов'язкових платежів, плюс сальдо поточних трансфертів. Трансферні платежі (трансферти) – це пересування коштів від одного власника до іншого без отримання в обмін товарів та послуг. Відносно проблеми, що досліджується, трансферти представляють собою обов'язкові виплати населенню: пенсії, допомоги, компенсації, інші соціальні платежі, встановлені законодавством. Все перераховане є трансфертними виплатами з державного бюджету. Проте мають місце і приватні трансфертні платежі (щомісячні субсидії, одержувані студентами з дому, дари рідних).

Згідно з опитуванням сільських мешканців, яке проводилось співробітниками аналітично – дослідного центру “Інститут Горшеніна”, на питання, що для них є основним джерелом доходу, 35,5 % респондентів відповіли, що такими є державні трансферти. На базі даних цього опитування можна скласти наступну попередню структуру доходів селян:

1. Пенсія, стипендія, інші державні виплати – 35,5 %.
2. Зарплата на приватному підприємстві – 20,9 %.
3. Зарплата на державному підприємстві – 16,1 %.
4. Заробіток членів сім'ї – 12,1 %.
5. Підсобне господарство – 6,2 %.
6. Випадковий заробіток – 3,0 %.
7. Доходи від власного бізнесу – 2,9 %.
8. Інше – 0,4 %.
9. Відмова від відповіді – 2,9 % [4].

Від однієї тисячі гривень до двох тисяч - такий загальний сімейний дохід має більша частина людей, які проживають у селах. На питання, який сімейний сукупний дохід вони вважають достатнім для сільського життя, ті ж опитувані називали суми від двох тисяч гривень до п'яти тисяч.

Актуальність проведення відповідних досліджень зростає у зв'язку із посиленням у сільській місцевості України негативних економічних та соціально – демографічних тенденцій. Неухильно зменшуються доходи селян (рівень заробітної плати не перевищує 60 дол. США), погіршується якість життя (70 % доходів домогосподарств спрямовуються на харчування), постійно зростає рівень безробіття (станом на 01.01.2011 р. майже 40 % населення сільської місцевості віком від 15 до 70 років було економічно неактивним).

При вивченні питання добробуту селян у вітчизняній літературі виділяють показники мобільних та іммобільних доходів. Мобільні доходи – це доходи, що витрачаються на розсуд домашнього господарства. Іммобільні доходи – це кошти, що надаються із соціальних фондів та споживаються суворо за призначенням (наприклад, кошти, що виділяються на лікування, освіту, послуги культурно-побутового призначення).

Свій грошовий дохід селяни розглядають як засіб придбання товарів і послуг. Зміна доходу, яка відбувається одночасно зі зміною ціни, може бути сприятливою або несприятливою для споживача. У зв'язку з цим, необхідно відрізнити номінальні (грошові) і реальні доходи. Номінальний (грошовий) дохід сільського населення - всі надходження грошей населенню від підприємств і організацій усіх форм власності, безготівкові перерахування. Іншими словами, це кількість грошей, отриманих окремими особами протягом певного періоду [1, с. 3-12].

Реальні доходи сільського населення представляють собою речовий, предметний зміст доходів споживача. Реальний дохід можна повно охарактеризувати, лише перерахувавши всі товари і послуги, які споживач міг би придбати у відповідності зі своїми вподобаннями, із зазначенням кількості кожного придбаного товару або послуги. Іншими словами, реальний дохід представляє собою кількість товарів і послуг, яку можна купити на наявний дохід протягом певного періоду. На відміну від номінальних, реальні грошові доходи сільського населення характеризують кількість придбаних матеріальних благ і послуг з урахуванням зміни роздрібних цін і витрат на виплату податків, а також інших обов'язкових платежів. Реальні доходи населення визначаються за допомогою поділу загальної суми грошових доходів на індекс споживчих цін:

Реальний дохід = Номінальний дохід / Індекс споживчих цін

Відзначимо, що індекс цін – це вимірник співвідношення між вартістю певного набору товарів і послуг для даного періоду часу і вартістю ідентичного набору товарів і послуг у базовому періоді (період, що приймається за основу для порівняння). Основне значення індексу споживчих цін полягає у встановленні величини зміни у часі загального рівня цін на товари і послуги, придбані населенням.

Таким чином, реальний наявний дохід, яке має сільське домогосподарство, відображає максимальну вартість товарів і послуг, які могли б придбати домашні господарства на свої поточні доходи, виходячи з цін базисного періоду.

Висновки. Існує два взаємозалежних підходи до вивчення проблеми розподілу доходів. Розрізняють функціональний розподіл доходів між чинниками виробництва і особистий розподіл з точки зору їх величини. Якщо всі доходи, що отримуються в суспільстві, розглянути з точки зору оплати послуг різних чинників виробництва, то ми отримаємо функціональний розподіл суспільного доходу [3, с. 25-28]. Функціональний розподіл суспільного доходу показує, яка частка сукупного доходу країни направляється відповідному чиннику виробництва. Домогосподарства, надаючи у розпорядження аграрних фірм економічні ресурси, отримують винагороду у вигляді заробіт-

ної плати, прибутку, відсотка і ренти. Ці чотири складові утворюють у сумі основний особистий дохід домогосподарств. Загальні доходи сільського населення визначаються як особисті доходи з додаванням вартості безкоштовних або на пільгових умовах наданих селянам послуг за рахунок соціальних фондів.

Враховуючи вищезазначене, необхідно відмітити, що процес формування доходів селянських домогосподарств можна спрощено представити як сукупність доходів від трудової діяльності (заробітна плата), доходів від підприємницької діяльності (прибуток), доходів від майна (рента) та доходу від капіталу (відсоток). У підсумку такий показник може мати назву “Факторний дохід”. Але він ще не буде повністю відображати доходи домогосподарств. До нього необхідно додати трансфертні виплати держави та застосувати до отриманого валового доходу податки і обов’язкові платежі. Тільки після цього ми отримаємо чистий дохід, який і залишиться у сільського мешканця у повному розпорядженні.

Література.

1. Гайдуцький А.П. Аграрна реформа і нові можливості для залучення іноземних інвестицій / А.П.Гайдуцький // Економіка АПК. – 2006. – № 8. – С. 3-12.
2. Державне регулювання формування доходів домогосподарств : [моног.] / В.Я. Трегобчук, А.Є. Никифоров. – К.: КНЕУ, 2004. – 440 с.
3. Макаренко А.П. Важливі аспекти державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників/ А.П. Макаренко // Бізнес-навігатор. – 2007. – № 2 (12). – С. 25-28.
4. institute.gorshenin.ua – сайт аналітично – дослідного центру “Інститут Горшеніна”.

УДК 637.14:338.432

ПРОГНОЗ РИНКОВОЇ СИТУАЦІЇ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ РИНКУ МОЛОКА ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

*Махмудов Х.З. д.е.н., Рудич А.І. к.е.н.
Полтавська державна аграрна академія*

У даній статті здійснено аналіз розвитку тваринницької галузі, ефективності виробництва молокопродукції на регіональному рівні, виявлено загальну тенденцію рентабельності виробництва молока сільськогосподарськими підприємствами Полтавської області визначено її прогностичні рівні.

In this article the analysis of branch of animal husbandry, production efficiency of milk production at regional level is made, the general tendency of profitability of manufacture of milk is taped by the agricultural enterprises of the Poltava area, its look-ahead levels are defined.

Постановка проблеми. Молокопродуктовий підкомплекс охоплює підприємства що виробляють сільськогосподарську продукцію, підприємства заготівлі, транспортування, переробки і доведення кінцевої продукції до споживача. Їх кінцева мета – найповніше задоволення потреб кінцевого споживача в молочній продукції.

Тваринництво – одна з провідних галузей аграрного сектора України, призначення якої – виробництво продуктів харчування тваринного походження в обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки і